

Εις μνημόσυνον...(Μικρό αφιέρωμα στον μακαριστό Κωνσταντίνο Τσιλιγιάννη)

/ [Γενικά Θέματα](#)

Εισαγωγικά.

Έχασε, πριν λίγες ώρες, την πολύμηνη μάχη με την επάρατη νόσο, ο γνωστός αρτινός δικηγόρος και ιστορικός ερευνητής Κώστας Τσιλιγιάννης, ο οποίος τις τελευταίες ημέρες νοσηλευόταν στο γενικό Νοσοκομείο Άρτας.

Γνωστός στην Άρτα, ο Κώστας Τσιλιγιάννης, αφιέρωσε όλη την ζωή του στην προσφορά σ' αυτή και αφήνει πίσω του, έναν συγγραφικό θησαυρό, που κανένας δεν μπορεί να εκτιμήσει την αξία του,

Επιμέλεια κειμένων:πρωτοπρεσβύτερος Δημήτριος Αθανασίου.

-Α-

Ο Αρτινός ιστορικός ερευνητής Κωνσταντίνος Τσιλιγιάννης, η Μονή Βατοπαιδίου και ο Άγιος Μάξιμος ο Γραικός.

Ανεκτίμητη είναι η προσφορά του Αρτινού δικηγόρου και ιστορικού ερευνητή Κων/νου Τσιλιγιάννη στην ανάδειξη του Αγίου Μαξίμου του Γραικού.

Η Μονή Βατοπεδίου έπαιξε καθοριστικότερο ρόλο στις ερευνητικές εργασίες του Τσιλιγιάννη όπως φαίνεται στο παρακάτω απόσπασμα συνέντευξης του ερευνητή καθώς και στο απόσπασμα της επιστολής της Μονής Βατοπεδίου προς τον Πατριάρχη Μόσχας κ.Αλέξιο, που δημοσιεύεται στην συνέχεια.

«...Ο Άγιος Μάξιμος ο Γραικός, ο Βατοπεδινός είναι για τους Αρτινούς η μεγαλύτερη θρησκευτική δόξα. Ο Μάξιμος ο Γραικός ως ποιητής, φιλόσοφος, οσιομάρτυρας., όταν πρωτοπήγα στο Άγιο Όρος στη Μονή Βατοπεδίου και με ενημέρωσαν οι αδελφοί πατέρες ότι εμείς οι Αρτινοί έχουμε έναν Άγιο τον Μάξιμο που ήταν Βατοπεδινός μοναχός, στεναχωρήθηκα που δεν είχε την ανάλογη προβολή και ο κόσμος δεν τον γνώριζε.

Τότε εκεί, στο Άγιο Όρος, άρχισα να ερευνώ και να μαθαίνω περισσότερα για τον Άγιο Μάξιμο τον Γραικό. Τότε σκέφτηκα να κάνω ορισμένα πράγματα για τον Μάξιμο τον Γραικό. Διαβάζοντας την ιστορία του συγκινήθηκα με την προσφορά του τη μεγάλη, για τη διάδοση της ορθοδοξίας. Και τότε κάθισα και μελετώντας διαπίστωσα ότι ήταν κάτι διαφορετικό απ' αυτό που ήθελαν να προβάλουν κάποιοι συγγραφείς. Ήταν κάτι περισσότερο για μας τους Έλληνες. Αν ήταν για τους Ρώσους ο φωτιστής τους, τους μύησε στον ορθόδοξο χριστιανισμό, για τους Έλληνες ήταν κάτι το διαφορετικό. Έτσι σκέφτηκα αμέσως, μόλις πληροφορήθηκα από τις εφημερίδες περίπου το 1988, ότι οι Ρώσοι πρόκειται να κάνουν μεγάλη θρησκευτική γιορτή για την επέτειό τους και να αναγνωρίσουν εννέα αγίους, μεταξύ των οποίων κάποιους που αγαπούσαν περισσότερο στη Μόσχα, τον Άγιο Σέργιο και τον Άγιο Μάξιμο τον Γραικό, με δικιά μου πρωτοβουλία να προλάβω τους Ρώσους. Γιατί τον Έλληνα Άγιο να τον αναγνωρίσουν πρώτα οι Ρώσοι και μετά οι Έλληνες; Επειδή τότε η Άρτα δεν είχε Μητροπολίτη, είχε πεθάνει ο Ιγνάτιος ο Γ, πήγα στον φίλο μου τότε μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Σεραφείμ, τον παρακάλεσα πολύ κάνοντας μια αίτηση να με βοηθήσει να πάρει απόφαση η

Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος και στη συνέχεια θα πήγαινα μόνος μου την απόφαση στην Κωνσταντινούπολη. Παρουσιάστηκα στον Οικουμενικό Πατριάρχη μακαριστό Δημήτριο και τον παρακάλεσα να λάβει απόφαση η Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου γρηγορότερα από τους Ρώσους. Μου το υποσχέθηκε και το έκανε. Ήταν η ευτυχέστερη στιγμή της ζωής μου. Έτσι ξεκίνησα για τον Άγιο Μάξιμο τον Γραικό, την αναγνώρισή του.

Μετά στο Άγιο Όρος οι Βατοπεδινόι μετά με γνώρισαν με τον μακαριστό πατέρα Γεράσιμο τον Μικραγιαννανίτη τον Υμνογράφο της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας και τον παρακάλεσα να γράψει μια Ακολουθία. Μου λέει, δεν γνωρίζω γι' αυτόν πολλά πράγματα. Του θύμισα ότι στο παρελθόν είχε γράψει ένα τροπάριο. Μου ζήτησε να του γράψω κάποια πράγματα για τη ζωή του, για να συντάξει την Ακολουθία. Πράγματι έκανε μια θαυμάσια ακολουθία αντάξια του Αγίου και είμαι περήφανος που συνέβαλα κι εγώ στο ελάχιστο. Μετά απ' αυτό σκέφτηκα ότι υπάρχουν στοιχεία για τον τάφο του και τα λείψανά του, γιατί λοιπόν να μην γίνει μια ανακομιδή και να αποκτήσουμε κάποια άγια λείψανα ή μέρος αυτών; Ο Σεργκέι Μπελάεφ ιστορικός και αρχαιολόγος και η ταπεινότητά μου επανειλημμένως οχλήσαμε εγγράφως και με την παρουσία μου - πήγα δυο φορές στη Μόσχα - τον μακαριστό Πατριάρχη Μόσχα Αλέξιο, τον παρακαλέσαμε να προχωρήσουμε σε ανασκαφές, αλλά αυτός δείλιαζε, κι αν δεν είναι έτσι όπως τα λέτε, μας έλεγε, και βρεθούν άλλα οστά, θα επέλθει δυσφήμιση για την πρωτοβουλία μου έλεγε. Τέλος όμως έδωσε την ευλογία και τελικά, επιστήμονες εξέτασαν τα οστά και έβγαλαν

απόφαση ότι ήταν του Μαξίμου του Γραικού. Έγινε η ανακομιδή...

Στην συνέχεια ο Καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Βατοπεδίου ο Γέροντας Εφραίμ είχε την συγκινητική ιδέα να πάει μια μεγάλη συνοδεία Μητροπολιτών και Αγιορειτών μοναχών και επισήμων πολιτικών, να πάρει μέρος των Λειψάνων, πράγμα το οποίο έγινε κατά τη γιορτή της Παναγίας του Καζάν Με μεγαλοπρέπεια δόθηκαν τα Άγια Λείψανα του Μαξίμου του Γραικού στον Μητροπολίτη Άρτης Ιγνάτιο Δ και στον Γέροντά μας τον Εφραίμ τον Καθηγούμενο της Ιεράς Μονής Βατοπεδίου. Και εδώ είναι μια συγκινητική λεπτομέρεια. Ήθελε να επιστρέψει στη Μονή της ζωής του, στη Μονή που αγάπησε, στη Μονή που μελέτησε, στην Μονή που έγραψε. Στην Ιερά Μονή Βατοπεδίου. Ήθελε να επιστρέψει να εγκαταβιώσει εκεί. Δεν τα κατάφερε αλλά τελικά έγινε η επιθυμία του. Τα Λείψανά του γύρισαν στην Μονή Βατοπεδίου. Στην Μονή της μετανοίας του, στην Μονή που επιθυμούσε. Είναι πολύ συγκινητικό αυτό, όχι μόνο για τους μοναχούς, αλλά και για εμάς του λαϊκούς, και ιδιαίτερα για όσους πάσχιζαν για τη θεία και σεμνή προβολή του Μάξιμου του Γραικού.

(Απόσπασμα της συστατικής επιστολής της Μονής Βατοπαιδίου προς τον Πατριάρχη Μόσχας κ. Αλέξιο για τον Κ.Τσιλιγιάννη κατά την ανακομιδή των λειψάνων του Αγίου Μαξίμου του Γραικού.)

«...Νυν ότε χάριτι Θεού, προάγεσθε εις την ανακομιδήν των ιερών λειψάνων του οσίου Μαξίμου του Βατοπαιδινού, του μεγάλου αυτού Φωστήρος και Αγίου της Αγιωτάτης Ορθοδόξου ημών Εκκλησίας, προαγόμεθα διά του παρόντος ίεροσφραγίστου και ενυπόγραφου Μοναστηριακού ημών Γράμματος, ίνα συστήσωμεν τη Υμετέρα Αγιότητι τον κ. Κωνσταντίνον Τσιλιγιάννην, έρχόμενον αύτόσε, ίνα συμβάλη εις το θεάρεστον αυτό έργον. Ό έν λόγω κύριος διακρίνεται διά την φιλόχριστον βιοτήν του και ιδιαιτέρως διά την αγάπην και την εύλάβειαν, την οποίαν τρέφει προς τον Άγιον Μάξιμον, καθότι κατάγεται έκ της ιδιαιτέρας πατρίδος του Όσίου, της Άρτης Ηπείρου. Έχει δε συμβάλει τα μέγιστα εις την προβολήν των έργων του και της βιογραφίας του ανά τον Ελλαδικόν χώρον. Επιθυμεί δε να προσφέρει την έκ της καρδιάς προσφοράν του, παρευρισκόμενος εις την ανακομιδήν των ιερών λειψάνων του Αγίου. Όθεν, παρακαλούμεν θερμώς όπως

έναγκαλισθήτε αυτόν μετά πατρικής στοργής, ως γνήσιον υἱόν».

-B-

Γράφει ο Κώστας Τραχανάς:

Ο Κωνσταντίνος Α. Τσιλιγιάννης γεννήθηκε στην Άρτα και πέθανε τις 24 Μαΐου 2014. Σπούδασε στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης νομικά και φιλολογία. Έλαβε πολλά βραβεία για το συγγραφικό του έργο, με κορυφαίο το Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών. Ήταν δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω, ιστορικός ερευνητής και συγγραφέας.

Ο Κώστας Τσιλιγιάννης αν και ήταν βαριά άρρωστος συνέχιζε το δημιουργικό του έργο. Το δράμα της ύπαρξής του, διχαζόταν ανάμεσα στο κάλεσμα της ζωής και στο προαίσθημα του θανάτου, εκφραζόταν στα πολλά βιβλία ,που έβγαλε και ήθελε να προλάβει να βγάλει, μέσα στο 2014.

Είχε έτοιμα άλλα τρία βιβλία. Δεν πρόλαβε.... Με την οδυνηρή αίσθηση ότι η ζωή φεύγει μέσα από τα χέρια του, είχε την επιθυμία και τη δύναμη να συμβάλλει με το έργο του στη γνώση, στην αγαπημένη γενέθλια πόλη του, την Άρτα. «Να ιδώ να μετρηθούν για με θάνατος και ζωή» αυτός ο στίχος της Μαρίας Πολυδούρη, ταίριαζε στον ανυποχώρητο Δικηγόρο, Ιστορικό, Ερευνητή και Συγγραφέα Κώστα Τσιλιγιάννη, στον Άνθρωπο Κώστα Τσιλιγιάννη, που δεν τον τρόμαζε ο θάνατος και που πάλευε στα «μαρμαρένια αλώνια» και «κρατούσε Θερμοπύλες»...

Ο Κώστας Τσιλιγιάννης ήταν μια ψυχή ευαίσθητη, καλλιεργημένη, αυθόρμητη, δημιουργική, περήφανη και αυτοδίδακτη. Ο Κώστας Τσιλιγιάννης ήταν ένας Αρτινός «εργάτης του πνεύματος».

Ο Κώστας Τσιλιγιάννης είχε απόλυτη επίγνωση του επερχόμενου τέλους και το αντιμετώπιζε με μια μοναδική γενναιότητα, αλαφιασμένη θέληση και υψηλό αίσθημα ευθύνης , γράφοντας με ένταση όσο ήταν σε θέση να κρατήσει τον στυλό του.

Ο Αρτινός αυτός συγγραφέας θα μπορούσε να συνοπογράψει το καρβικό εκείνο: «...εγώ την λύραν/χτυπάω, και ολόρθος στέκομαι/σιμά εις του μνήματός μου /τ'ανοιχτόν στόμα...». Έστω και αν, στην δική του περίπτωση, «τ'ανοιχτόν στόμα του μνήματος» δεν συνιστά ποιητική μεταφορά , αλλά αμείλικτη πραγματικότητα.

Μια πραγματικότητα που σημαδεύει όλο το έργο του... Το έργο του Κώστα Τσιλιγιάννη είναι τολμηρό, έργο ζωής και ωριμότητας ενός συγγραφέα-ερευνητή και ιστορικού ήδη καταξιωμένου στο χώρο της λογοτεχνίας-δοκιμίου και επανειλημμένα βραβευμένου πεζογράφου.

Το έργο του υπόσχεται στον αναγνώστη ένα ταξίδι με ποικίλους προορισμούς: τόπους όσα και τα αποτυπώματα της γραφής στον αναγνωστικό χάρτη.

Η λογοτεχνία του εμπεριέχει όλα τα στοιχεία της πίστης: τη σοβαρότητα, την εσωτερικότητα, τη μελωδία και το δεσμό με τα μύχια της ψυχής. Ο Κώστας Τσιλιγιάννης δεν γράφει για το παρελθόν.

Το παρελθόν αυτό καθεαυτό είναι κάκιστη πρώτη ύλη για τη λογοτεχνία. Η λογοτεχνία είναι ένα διαρκές , φλέγον παρόν, όχι με τη δημοσιογραφική έννοια, αλλά ως προσπάθεια να φέρει το χρόνο σε ένα αέναο παρόν.

Η λογοτεχνική διαδικασία συντελείται μέσα από εσωτερικό διάλογο ή συνομιλία με ανθρώπους, που η ψυχή τους αρδεύεται από την ίδια ρίζα με τη δική σου. Και τα δύο αυτά ακολούθησε πιστά ο λογοτέχνης Κώστας Τσιλιγιάννης.

Ο Κώστας Τσιλιγιάννης ήταν ένας ξεχωριστός συγγραφέας, Ιστορικός και ερευνητής, με λόγο εναργή και πνευματώδη. Μιλούσε απλά, τηλεγραφικά, δωρικά, λιτά και χωρίς πάθος, είχε εκλάμψεις χιούμορ και άφηνε τις περιγραφές, τα γεγονότα και τις εικόνες να διηγηθούν τις δικές τους ιστορίες.

Τα βιβλία του ήταν προσιτά στον αναγνώστη, κρατούσαν αμείωτη την προσοχή του και χαρακτηρίζονταν από τη ζωντάνια της αφήγησης, την ακριβολογία και την ικανότητα να μετατρέπει τις λέξεις σε εικόνες της φαντασίας. Κάθε συγγραφέας, πρέπει να έχει τη δική του πόλη, τον δικό του ποταμό, το δικό του βουνό, τους δικούς του δρόμους και τις δικές του γειτονιές.

Ο Κώστας Τσιλιγιάννης είχε τη δική του πόλη, την Άρτα της Ηπείρου, το δικό του ποτάμι, τον Άραχθο, το δικό του λόφο, την Περάνθη, το δικό του μαχαλά, τις Ταμπακιάδες, την δική του οδό, την Κομνηνών... Τα πονήματα του Κώστα Τσιλιγιάννη, είναι ένα θαυμάσιο «μποκέ» των πιο αγνών αρτινών εργασιών και ασχολιών.

Μια αριστουργηματική συγγραφή επιστημονικά γραμμένη και υπεύθυνη, αρτιωμένη με στοργή και αγάπη και ηπειρωτισμό καθάραιμο. Ο Ιστορικός, Ερευνητής και συγγραφέας Κώστας Τσιλιγιάννης μας χάρισε πολλά αφιερώματα, ένα οδηγό προγόνων και προσδοκιών. Τα βιβλία του είναι μνημεία για τους επερχόμενους.

Είχε δίκιο ο αρχαίος μας πρόγονος Ιπποκράτης που είπε: «ο βίος βραχύς, η δε τέχνη μακρά» Έργα του Κώστα Τσιλιγιάννη είναι : «Η Παρηγορήτισσα της Άρτας», «Η ιστορία του Μοναστηριού της Κάτω Παναγιάς», «Τουρκοκρατούμενη Άρτα και Κλήρος», «Κωνσταντίνος Πλάτων, ο χρονικογράφος ηγούμενος της Ι. Μονής Κάτω Παναγιάς», «Ο Άγιος Μάξιμος ο Γραικός και το ράσο του Δομνικανού Μοναχού», «Οι Ηγούμενοι της Ι.Μονής της Κάτω Παναγιάς Άρτας», «Οι Άγιοι αυτάδελφοι από την Άρτα, Θεοχάρης και Αποστόλης», «Η δίκη του Μάξιμου του Γραικού», «Πύρρος ο βασιλιάς της Ηπείρου-Ένας έντιμος πολέμαρχος» «Θωμάς Α Άγγελος Κομνηνός Δούκας», «Η εκπαίδευση στην Άρτα», «Ο Προσκοπισμός στην Άρτα», «Σεργιάνι στην παλιά Άρτα» κ.α..

«Δειλό κουφάρι, ακολούθα με, για φεύγω για σ' αφήνω». Έτσι λέγει τάχα η ψυχή στο σώμα σε ένα ποίημα του Μαρκορά. Αυτό θα μπορούσε να μπει για μοτίβο σε όλες τις ιστορικές, ερευνητικές και συγγραφικές εργασίες του Κώστα Τσιλιγιάννη...

Κώστα καλό ταξίδι στην χώρα των νεκύων και στο λιβάδι με τα ασφοδίλια, εκεί που θα συνεχίζεις να γράφεις αιώνια με τον Μ. Γραικό, τον Σ. Ξενόπουλο, τον Μ. Περάνθη, τον Ν. Παπακώστα, τον Κ. Στεργιόπουλο, τον Ι. Τσούτσινο, την Μ. Αρκαδίου, τον Π. Γαρουφαλιά, τον Γ. Γιαννόπουλο, τον Ν. Δημόπουλο, την Τ. Παπαϊωάννου, τον Σ. Ζυγούρη, τον Δ. Καρατζένη, τον Η. Λάγιο, τον Λ. Τατσόπουλο, την Ε. Μπανιά-Φωτιάδου, τον.....

-Γ-

«Σεργιάνι στην παλιά Άρτα» (Κ.Τραχανάς)

Κάθε συγγραφέας , πρέπει να έχει τη δική του πόλη , τον δικό του ποταμό , το δικό του βουνό , τους δικούς του δρόμους και τις δικές του γειτονιές. Ο Κώστας Τσιλιγιάννης έχει τη δική του πόλη , την Άρτα της Ηπείρου , το δικό του ποτάμι , τον Άραχθο, το δικό του λόφο, την Περάνθη , το δικό του μαχαλά , τις Ταμπακιάδες, την δική του οδό, την Κομνηνών.

...Ο Κώστας Τσιλιγιάννης δεν γράφει για το παρελθόν. Το παρελθόν αυτό καθεαυτό είναι κάκιστη πρώτη ύλη για τη λογοτεχνία. Η λογοτεχνία είναι ένα διαρκές , φλέγον παρόν, όχι με τη δημοσιογραφική έννοια, αλλά ως προσπάθεια να φέρει το χρόνο σε ένα αέναο παρόν.

Το βιβλίο «Σεργιάνι στην παλιά Άρτα» μας ξεναγεί έγκυρα, με πολύ γνώση, με πολύ αγάπη, με πολύ παρατηρητικότητα στον «καθημερινόν βίον» στην παλιά Άρτα, στην Άρτα που έφυγε για πάντα, που δεν θα ξαναγυρίσει ποτέ στο ιστορικό παρόν, αλλά και δεν πρέπει να σβήσει, να χαθεί από τη μνήμη μας. Για τους γνωστούς λόγους που επιβάλλουν τη συντήρηση αδιάκοπης συνέχειας στην ιστορική μνήμη των λαών.

Μας ξεναγεί με μια σειρά αφηγηματικούς «πίνακες».

Το αριστουργηματικό αυτό βιβλίο έχει σαν στόχο τη χαρτογράφηση της ζωής των φουρναραίων , των χανιατζήδων , των χειρωνακτών και των πηγαδάδων της πόλης της Άρτας, και παρουσιάζει παραστατικά τους Φούρνους, τα Χάνια και τα Πηγάδια της παλιάς πόλης.

Σαν μαχόμενος ιστορικός και λογοτέχνης , συγκεντρώνει στο βιβλίο του αυτό τις δικές του λέξεις από το ταξίδι αυτό, διατυπώνει τις εντυπώσεις και αναζητήσεις του, τους στοχασμούς και τις ευαισθησίες του , με διακριτική ειρωνεία και χιούμορ .

Το βιβλίο «Σεργιάνι στην παλιά Άρτα» είναι ένα οδοιπορικό ενός ανθρώπου , ο οποίος διακρίνει με το μάτι του ειδικού και του ευαίσθητου παρατηρητή, μερικά πράγματα που είδε και άκουσε στην πόλη ,που χιλιοπερπάτησε , σε γεγονότα που περιστρέφονται γύρω από ανθρώπους με τους οποίους έχει διασταυρωθεί στο ταξίδι του αυτό και σε μικρές περιπέτειες που εκτυλίσσονται στο μέρος αυτό.

Αληθινή ταξιδιάρικη η ψυχή του Κώστα Τσιλιγιάννη, που περιηγείται την παλιά Άρτα ρουφώντας με βουλιμία ιδέες, γραφές, τοπία, κτίσματα, πρόσωπα, γεγονότα, θεσμούς, ιστορίες

Το βιβλίο αυτό θυμίζει ίσως ένα κομμάτι οδηγού της πόλης της Άρτας , διαφοροποιείται όμως σημαντικά.

Πρόκειται για μια περιήγηση στην παλαιά πόλη της Άρτας και μέσω αυτής στην ιστορία της, με αφετηρία αναφορές σε χώρους ,δρόμους ,πλατείες, ανθρώπους και κτίρια και ένα ζωντάνεμα κυρίως της ατμόσφαιρας του 19ου αιώνα και του πρώτου μισού του 20ου, μέχρι δηλ. την εποχή που η Άρτα αλλάζει οριστικά φυσιογνωμία, με την μεταπολεμική ανοικοδόμηση και καταστροφή των περισσότερων παλαιών κτιρίων και κατασκευών της.

Μια περιήγηση προτείνει ο συγγραφέας κατά την οποία οι συνειρμοί ξεδιπλώνονται, πρόσωπα του παρελθόντος εμφανίζονται στους δρόμους, τις πλατείες, τους φούρνους, τα χάνια, τα πηγάδια, διανύοντας τις αποστάσεις του χρόνου από την οθωμανική Άρτα μέχρι την Άρτα των πρώτων μεταπολεμικών χρόνων. Προσπαθεί να αναπλάσει την Άρτα των σημαντικών ιστορικών στιγμών, την Άρτα της καθημερινής ζωής και της βιοπάλης. Μοιράζεται μαζί μας μια «μνήμη » της πόλης, παρουσιάζοντας προηγούμενες εικόνες της, την εξέλιξή της, χώρους, κτίρια, γεγονότα και πρόσωπα, που χαρακτήρισαν αυτή την εξέλιξη.

Είναι επίσης ένας λογοτεχνικός « περίπατος» στην Άρτα, αλλά αναδεικνύεται η πόλη ως ένας διαχρονικός πίνακας, με το βλέμμα να εστιάζει σε :

-Χάνια, στα οποία ταξιδιώτες και εμπορεύματα, αγωγιάτες και μεταγωγικά ζώα ,έβρισκαν ένα φιλόξενο μέρος και εξασφάλιζαν τις αναγκαίες εξυπηρετήσεις,

-Φούρνους, που ζύμωναν και έψηναν ψωμί και Φούρνους που έψηναν διάφορα φαγητά,

- Πηγάδια, φρεάτια πόσιμου νερού, από τα οποία μέχρι τη δεκαετία του '50 οι Άρτινοι έπαιρναν νερό για οικογενειακή χρήση,

«πλέκοντας» με αυτόν τον τρόπο, τον χώρο με την ιστορία.

Τα κείμενα αυτά «μιλάνε» μόνα τους...

Τα πρόσωπα των μικροεπαγγελματιών, των φουρναραίων της οδού Σκουφά, των χανιατζήδων και των πηγαδάδων, σκιαγραφούνται με το αρωματισμένο με μεράκι της καλαισθησίας μολύβι του συγγραφέως.

« Όμως έχουμε ξεχάσει

από που ξεκινήσαμε....»

Ίσως ξεχαστήκαμε ότι ήμασταν κάποτε παιδιά. Ίσως γιατί το κρατάμε μυστικό. Δυστυχώς, ίσως γιατί θέλουμε να είμαστε πάντοτε μεγάλοι!!

Γεννήθηκα και μεγάλωσα στην συνοικία «Αλμπανάρια», αλλά έζησα μικρό παιδί και στην συνοικία «Ταμπακιάδες».

Ο ένας παππούς μου, ο Γιώργος Κουτσούμπας, ήταν τσαρουχάς, που πουλούσε και κυπροκούδουνα, λαιμαριές και καπίστρια για τους αγωγιάτες .

Ο άλλος παππούς μου, ο Κώστας Τραχανάς, ήταν μυλωθρός, στον αλευρόμυλο του Γ.Γεωργάκη (πατέρας της Βούλας Γεωργάκη) δίπλα στα σφαγεία, στην συνοικία «Ραμέϊκα».

Ο πατέρας μου δούλευε στην Αγροτική Τράπεζα στην οδό Μακρυγιάννη ,στην οικία του Καρασούλα. Όταν έφερνε η Αγροτική τράπεζα ζώα για διανομή, θυμάμαι ότι τα στέγαζε στο χάνι του Φλώρου.(...)

Έζησα μικρό παιδί αρκετά χρόνια και στο σπίτι της αδελφής της μάνας μου, της Αλεξάνδρας Μπανιά, στην οδό Κομνηνών 11, στην συνοικία «Ταμπακιάδες» (ο

συγγραφέας έμεινε στο νούμερο 8 της ίδιας οδού , έτσι συναντιόμαστε πάλι μετά από 60 χρόνια....).

Στην συνοικία αυτή, πίναμε νερό στο καλοχτισμένο πηγάδι των Ταμπακιάδων, με τη λευκή πέτρα και τα γυαλιστερά χείλια, που από πάνω του άπλωνε τα κλωνάρια της μια πανέμορφη πασχαλιά (υπάρχει και σήμερα).

Στο πηγάδι αυτό (και στο φούρνο του κυρ Χρήστου), μαζεύονταν όλες οι γειτόνισσες και τα μικρά παιδιά των Ταμπακιάδων, για να ανταλλάξουν πληροφορίες για διάφορα καθημερινά θέματα ή πιπεράτα κουτσομπολιά και εκεί παιδιά ακούγαμε ερωτόλογα τα βραδάκια από τους Αρτινούς ερωτευμένους και τις ερωτικές καντάδες των Παπαραίων, Τσιλιγιανναίων, Πετσαίων, Χουλιαραίων κ.α.

Το ιδιωτικό πηγάδι της οδού Κομνηνών 11 (υπάρχει ακόμα) ήταν και το ψυγείο μας. Με ένα καλάθι, κατεβάζαμε στο πηγάδι για ψύξη κρέατα, ψάρια, τυριά και φρούτα...

Παίζαμε μπάλα με τα παιδιά των Ταμπακιάδων, δίπλα στο ποτάμι, Στον Άραχθο μάθαμε κολύμπι. Στο ποτάμι αυτό χάσαμε και τον Βαγγέλη Μπανιά....

Στην συνοικία Ταμπακιάδες έχω βρεθεί στις μεγάλες πλημμύρες της δεκαετίας του '60, θυμάμαι να ήμαστε μαζί με τα εξαδέλφια μου, τον Κώστα και την Μαρία Μπανιά, μέχρι το στήθος, μέσα στο νερό .

Η θεία μου η Αλεξάνδρα με έστειλε να πάω το ταψί με το ζυμωτό ψωμί στον φούρναρη των Ταμπακιάδων, τον Χρήστο Γρίβα, ενώ η μάνα μου με έστειλε με τον νταβά με τα κεφτεδάκια ή το ταψί με την τυρόπιτα, στον φούρνο του Κ. Στρεβίνα της Β.Κων/νου, που είχε ψήστη τον Θωμά τον Καραμήτσο .Ψωμί στο σπίτι μας αγοράζαμε από τον φούρνο του Χρήστου Γιαννάκη στο στενό του Παντοκράτορα ή στον φούρνο του Τσακούμη στην οδό Γριμπόβου.

Πήγαινα σχολείο στο Α Δημοτικό Σχολείο Άρτας στην περιοχή «Γκαμήλες», με το μικρό δρόμο με τις φραγκοσυκιές και στο Α Γυμνάσιο Αρρένων Άρτης, εκεί που παλιότερα ήταν το Χάνι της Μονής Κάτω Παναγιάς.

Το σπίτι μας στην Β.Κων/νου (απέναντι από τα «μνήματα» του Παντοκράτορα), ήταν από πέτρα, είχε σκεπή με κεραμίδια και είχε μια ανθισμένη αυλή, γεμάτη με κληματαριές (υπάρχουν ακόμα) και πασχαλιές.

« Λήθη

πάχνη που αιωρείσαι

στον Καιάδα των παιδικών χρόνων

μεγαλώνοντας

να πέφτουν στο κενό...»

.....

Στη συνοικία «Αλμπανάρια», πίναμε νερό από το βαθύ και μεγάλο πηγάδι του Παντοκράτορα και από το μεγαλύτερο συνοικιακό πηγάδι της οδού Β.Κωνσταντίνου απέναντι από τις οικίες Στρεβίνα και Αναγνωστάκη. Πολλές φορές το Καλοκαίρι αγοράζαμε νερό, από τον μουγγό νερουλά Μπουνιάκο. Οι στάμνες του σπιτιού μας ήταν από τον Δ.Μανούση τον λαϊνά .

«Γλυφό νερό, πικρό ψωμί

ζωή λειψή να σε χορταίνει....»

Κάποτε οι μανάδες μας, με θολή ματιά, καθάριζαν τα παιδιά τους, με βρόχινο νερό και με πράσινο σαπούνι .

Ήμουν ένα από τα μεγαλύτερα «ζαγάρια» της γειτονιάς, έχουν να το λένε οι παλιές νοικοκυρές.....

Στην γωνία Σκουφά και Νόρμαν βλέπαμε με δέος και περιέργεια τους ταξιδιώτες, που μένανε στο ξενοδοχείο του Καζάκου (σήμερα είναι η εφημερίδα «Ταχυδρόμος») και τρώγανε στο ισόγειο εστιατόριο (σήμερα είναι η καφετέρια Bistro των κ.κ. Γιώτη και Γεωργόπουλου), όπου υπήρχε και ένα πηγάδι.

Το Καλοκαίρι ανεβαίναμε στα Πράμαντα, μέσω Σγάρας ή μέσω Πλατανούσας, με τον «καρνάβαλο» και από το Χάνι της Πλάκας, το ταξίδι για το χωριό γινόταν με τα μουλάρια των αγωγιατών .

« Μεγάλωσα με τις καντάδες δίπλα στα πηγάδια

και το χαμένο χρώμα των βυζαντινών εκκλησιών

τη γύρη της μελωδίας και το μελίσι της δροσιάς

κι έμαθα πως η καλύτερη ζυγαριά

είναι τα παιδικά μας χρόνια.....»

Θυμάμαι τις Αρτινιές στο νυφοπάζαρο της οδό Σκουφά, ...τον πεταλωτή στην Αγία

Σοφία, τους σαμαράδες και τους καλαθάδες στου Μουχούστη, τα άλογα , τα μουλάρια και τα κάρρα στα Χάνια της πλατείας Κιλκίς ,τα χάνια του Π.Γεωργόπουλου και του Π.Τρούγκου, το μαγγανοπήγαδο στο χάνι του Καρατζένη, τα γελαστά μάτια των παιδιών, το Δεύτερο Γυμνάσιο Αρρένων Άρτης, το «μάτι» που κάναμε στον Ζορό να εξυπηρετεί τις... φοράδες στο Χάνι του Καρατζένη, την βόλτα στην είσοδο της πόλης με τις λεύκες, τα παιχνίδια στην πάνω πλατεία της Παρηγορήτριας με τις πέτρινες σκάλες, την φοβερή Μουσκούτω ,την Μπίο -Μπίο, το άσπρο πασατέμπο, τις φακιόλες και τα καλαμπόκια, τα μηλίκοκα, τα κοκοράκια στο καλάμι και τα καραμελωμένα μήλα που αγοράζαμε παιδιά, από την χοντρή Κυριάκω, το νερατζολέμονο, τα λουκούμια, το υποβρύχιο, την παπάρα, τις πατάτες γιαχνί, το γκιουβέτσι, τις τηγανίτες, την μπομπότα, τον τραχανά, τις κρεατόπιτες, τις λαχανόπιτες, τις φέτες ψωμί με ζάχαρη, τα γκόρτσα, τα φραγκόσουκα, τα πορτοκάλια και τα χειμουνκά , την Άνοιξη που δεν έφτανε στις ψυχές των ανθρώπων, το «...Κλαίνε τα Χάνια γι'άλογα...», την μπάντα με την αρκούδα της θειάς μου, της Θεώνης, το κιτρολέμονο και το κρύο καρυδάκι της άλλης θειάς μου, της Τούλας, το «όσα αγάπησα τα στράγγισα σε μια γωνία ...», το ...

Θυμάμαι τα μοιρολόγια των γυναικών, την κουβέντα με τους πεθαμένους, όταν πεθάνανε την δεκαετία του'60, οι παππούδες μου (γιαγιάδες δεν γνώρισα)και θυμάμαι το θάνατο, που δεν μας φόβιζε και ήταν τόσο οικείος.....

Θυμάμαι....

Η πόλη μας η Άρτα, είναι η πόλη των πολλών βυζαντινών εκκλησιών (λόγω Δεσποτάτου της Ηπείρου)και των πολλών πηγαδιών (λόγω Αράχθου).

«Αυτήν την πόλη,

των εκκλησιών και των πηγαδιών,

τόσοι γδούποι

δεν κατάφεραν να την ξυπνήσουν....»

Το πόνημα του Κώστα Τσιλιγιάννη, είναι ένα θαυμάσιο «μποκέ» των πιο αγνών αρτινών εργασιών και ασχολιών.

Μια αριστουργηματική συγγραφή επιστημονικά γραμμένη και υπεύθυνα, αρτιωμένη με στοργή και αγάπη και ηπειρωτισμό καθαρόαιμο.

Ο Ιστορικός, Ερευνητής και συγγραφέας Κώστας Τσιλιγιάννης μας χάρισε ένα αφιέρωμα, ένα οδηγό προγόνων και προσδοκιών. Το βιβλίο αυτό είναι μνημείο για

τους επερχόμενους. Μας έδωσε ένα πόνημα που ζωντανεύει παλιά επαγγέλματα και εποχές και μας ενώνει το παρελθόν με το σήμερα.

Το βιβλίο αυτό έγινε αφορμή για να σεργιανίσω ξανά στην παλιά Άρτα , το ίδιο νοερό σεργιάνι θα κάνετε και εσείς....

Πηγή: fdathanasiou.wordpress.com